

Назар ГДАНСЬКИЙ

Західноукраїнський національний університет,
викладач кафедри кримінального права та процесу,
доктор філософії в галузі права, адвокат
n.gdanskii@wunu.edu.ua
ORCID: 0009-0006-6553-5104

ПРОЦЕСИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА ЯК АВТОНОМНИЙ ОБ’ЄКТ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

<http://doi.org/10.23939/law2025.46.079>

© Гданський Н., 2025

Ступінь зацікавленості дослідженням процесів застосування права та їх результатів у вигляді рішень залежить від культурної перспективи, в межах якої сприймаються процеси. Процеси застосування права як окремий напрям дослідження є природним дослідницьким напрямом правової культури на основі розмежування правотворчості та застосування права як двох окремих процесів. Сфери відрізняються з погляду повноважень, організації та процедур і частково з погляду суб’єктів, що приймають рішення.

Звернено увагу на дослідницькі питання тлумачення права, юридичної аргументації та техніки (що є невід’ємною частиною застосування права як окремого предмета вивчення як загальних, так і специфічних правових досліджень у континентальній правовій культурі) є просто частиною основної юриспруденції в англосаксонській культурі, де правотворчість та застосування права не розмежовані. У юриспруденції, заснованій на принципах англосаксонської правової культури, питання застосування права розпорошено: воно не охоплюється одним терміном або поняттям і поєднується з дослідженнями судових рішень та функціонуванням системи правосуддя.

Аналіз літератури дає підстави виокремити ознаки, функції, принципи та стадії правозастосовної діяльності, а також акцентовано увагу на тому, що основоположним принципом застосування є сам принцип верховенства права, зазначено особливості всього процесу застосування права органами виконавчої влади, розкрито шляхи вдосконалення практики застосування норм права відповідними органами влади. Значна увага надається дослідженню як управлінської, так і соціально-правової природи застосування норм права.

Актуалізовано й обґрунтовано усталені погляди та висвітлено сучасні проблемні питання правозастосування. Запропоновано розглядати правозастосування як певний спосіб організації реалізації самих норм права. Виділено особливості правозастосування як своєрідного явища правової дійсності й проаналізовано найбільш дискусійні питання.

З’ясовано специфіку як процесуального, так і процедурного регулювання й правозастосування, зокрема, застосування права в судах, у поєднанні з дослідженнями, пов’язаними з різними “прийомами” правової аргументації. Тут треба підкреслити, що

тенденція звужувати вивчення застосування права до тлумачення права та правового обґрунтування/аргументації призводить до того, що логіко-лінгвістичний метод є основним методом дослідження (так званий догматичний метод дослідження права як специфічний метод для юридичних наук). Також у загальній юридичній науці (також у теорії права) основним напрямом вивчення процесів застосування права є питання тлумачення права та правового обґрунтування.

Ключові слова: застосування, процес, форма реалізації права, особливості правозастосування, правове рішення, реалізація права.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві головним регулятором відносин між людьми є право. І незважаючи на певне послаблення його інструментальної цінності в деякі перехідні періоди розвитку самого соціуму, якраз праву належить головна роль в забезпеченні сталого правопорядку і, зокрема, у супроводі реформаційних процесів. Варто зазначити, що так званий транзитивний період у розвитку українського суспільства – це досить складний та суперечливий, часто критичний стан як держави, так і права, що пов'язаний з детальним переосмисленням самої практики їх функціонування в минулому. Отже, питання застосування права виступає доволі важливим на будь-якому етапі розвитку суспільства. Крім того, зауважимо, що подеколи людина не може самостійно реалізувати власні можливості, а тому особа змушена звертатися до спеціально уповноваженої інституції, завданням якої і є забезпечення реалізації прав людини, особливо коли йдеться про органи публічної влади загалом. У зв'язку з цим варто згадати ст. 3 Конституції України, в якій закріплено, що саме права та свободи людини, а також їх гарантії “визначають сам зміст та спрямованість діяльності країни. Держава зокрема відповідає перед людиною за власну діяльність. Утвердження та забезпечення прав і свобод особи є головним обов'язком держави”. Від втілення в суспільні відносини цього конституційного припису залежить ефективність національного права, реалізація мети правового регулювання, яка зумовлює потребу перманентного дослідження дискусійного питання щодо застосування й реалізації права. І це визначає актуальність теми, винесеної в назву цієї статті.

Аналіз дослідження проблеми. Хоча тема застосування і є актуальною, але в українській юридичній науці вона ще не набула комплексного висвітлення. Так, вагомий внесок у дослідження деяких аспектів правозастосування зробили такі вчені: Д. О. Бочаров, С. Д. Гусарев, М. І. Козюбра, Б. В. Малишев, О. В. Москалюк, Н. М. Оніщенко, П. М. Рабінович тощо. Проте досі одним із найбільш дискусійних є положення про правову природу застосування права як процесу, зокрема його співвідношення з реалізацією норм права. Доволі ґрунтовно вивчали поняття застосування норм права такі науковці, як: П. Н. Галанза, І. Є. Фарбер, а також вони розглядали процес застосування як однієї із форм реалізації права.

Мета статті – дослідження проблемних питань у застосуванні права як своєрідного способу організації реалізації права та прийняття рішень.

Виклад основного матеріалу. Застосування права розуміється як багатоетапний процес прийняття рішень, що відбувається в органах державної влади й завершується унікальним (конкретним та індивідуальним) правовим рішенням на ґрунті відповідної загальної та абстрактної основи. Інтерпретація обов'язкових правових положень є важливою частиною досліджень у юриспруденції протягом кількох десятиліть. Це вивчають представники так званих догматичних юридичних шкіл, які досліджують окремі сфери галузі обов'язкового права, і представники загального права (зокрема, теорії права). Ступінь зацікавленості у дослідженні процесів застосування права та їх результатів у вигляді рішень щодо застосування права залежить від культурної перспективи, в межах якої сприймаються процеси. Процеси застосування права як окремий напрям дослідження є

природним дослідницьким напрямом правової культури на основі розмежування правотворчості та застосування права як двох окремих процесів. Сфери відрізняються з погляду повноважень, організації та процедур і частково з погляду суб'єктів, що приймають рішення.

Наступним предметом дослідження є визначення конкретних відносин між двома сферами процесів прийняття рішень. У статутно-правових культурах (їх також називають континентальною правовою культурою) відносини характеризуються вказівкою на необхідність потреби тлумачення нормативної основи прийняття рішення про застосування права з відповідних джерел статутного права органами державної влади, які наділені правотворчими повноваженнями. У прецедентній правовій культурі (її також називають англосаксонською правовою культурою) розмежування процесів правотворчості та застосування права має другорядне значення через специфіку системи джерел права та правотворчого аспекта суду. На думку І. Настасяк, поняття законотворчості та застосування права в англосаксонській культурі зливаються і основною формою правотворчості (зокрема щодо приватного права) є рішення суду та окремі справи, що формують практику прецеденту [1, с. 25].

Отже, дослідницькі питання тлумачення права, юридичної аргументації та техніки (що є невід'ємною частиною застосування права як окремого предмета вивчення як загальних, так і специфічних правових досліджень у континентальній правовій культурі) є просто частиною основної юриспруденції в англосаксонській культурі, де правотворчість та застосування права не розмежовані. У юриспруденції, заснованій на принципах англосаксонської правової культури, питання застосування права розпорошено: воно не охоплюється одним терміном або поняттям і поєднується з дослідженнями судових рішень та функціонуванням системи правосуддя.

Тому не дивно, що окреме трактування застосування права як частково автономного об'єкта вивчення сучасної юриспруденції характерне для континентальної юриспруденції, тобто юриспруденції статутного права. Питання, пов'язані із застосуванням права, вже кілька десятиліть є окремою сферою правових досліджень (також дослідження теорії та філософії права). Традиційно в континентальній юриспруденції можна виділити сферу тлумачення права як одну з ключових дослідницьких галузей у вивченні процесів застосування права та їх результатів, як у загальних, так і конкретних правових дослідженнях [2, с. 36].

Нині ці питання стосуються, зокрема, застосування права в судах і поєднуються з дослідженнями, пов'язаними з різними "прийомами" правової аргументації. Тут треба підкреслити, що тенденція звужувати вивчення застосування права до тлумачення права та правового обґрунтування/аргументації призводить до того, що логіко-лінгвістичний метод є основним методом дослідження (так званий догматичний метод дослідження права як специфічний метод для юридичних наук). Також у загальній юридичній науці (у тому числі в теорії права) основним напрямом вивчення процесів застосування права є питання тлумачення права та правового обґрунтування.

У традиційному підході, застосування права досліджується переважно з погляду аргументації, яка використовується під час встановлення нормативної бази рішення про застосування права, а також під час виконання так званої субсумпції і процедур прийняття рішень та обґрунтування рішення про застосування закону. Характерною особливістю юридично-теоретичного опису та пояснення застосування права є те, що в ньому представлена відповідна модель застосування права (також різні види застосування права). Цей спосіб вивчення процесів застосування права пов'язаний з дослідженням застосування права в конкретних юридичних науках і часто полягає у належному використанні обов'язкових правових норм (у тому числі обов'язкових процесуальних рішень) для моделювання процесу застосування права [3, с. 67].

Інші підходи, крім догматико-правового, менше досліджені. Ба більше, у традиційній парадигмі юриспруденції вони часто розглядаються як підходи, що виходять за межі або не повністю входять до сфери досліджень у юриспруденції. Коли обговорюємо вивчення процесів застосування права, то можемо посилатися на універсальні фази процесу застосування права, універсальні поняття, які описують і пояснюють діяльність окремих суб'єктів права на окремих фазах

(включаючи міркування, що є складовою частиною тлумачення права). Значну частину опису та пояснення процесів застосування права становить побудова моделей застосування права, а також побудова типології застосування права [4, с. 59].

Характерною ознакою застосування права є, зокрема, індивідуалізація і конкретизація абстрактних і загальних правових норм: це означає, що право розуміється не як ціла система права (право взагалі), а як застосування окремої норми чи правового інституту у відповідній сфері. Такий опис і пояснення процесів застосування права належить до конкретних, юридично кваліфікованих випадків і вимагає як індивідуалізованих міркувань, що перетворюються на тлумачення права, так і емпіричного дослідження. Отже, застосування права містить неявне тлумачення права, що розуміється як інтерпретація норми/норм із обов'язкових правових положень та інших джерел права.

У відповідній юридичній літературі поширеним підходом є визначення застосування права як встановлення правових наслідків конкретного фактичного стану, що є наслідком юридичного/санкціонованого використання правових інструментів органами державної влади, коли останні мають справу з юридичними суб'єктами (це містить застосування засобів примусу). Встановлення правових наслідків цього фактичного стану можливе завдяки конструкту повноважень, що розуміють як повноваження, надані конкретному юридичному суб'єктові/особі відповідно до обов'язкового законодавства. Зміст уповноваження – це здатність/обов'язок формувати правове становище адресатів рішення, тобто права та обов'язки адресатів у законодавчо визначеній ситуації. Тому питання про повноваження у праві є частиною як загального, так і індивідуального опису процесу застосування права, ноголошує Л. Матвеева. Однак треба зазначити, що предметна сфера та характер/види повноважень, що містяться в обов'язковому законі, є спірним питанням [5, с. 123].

Тепер звернемо увагу на перспективи та підходи дослідження процесів застосування права. У традиційному дослідницькому підході аналіз процесів застосування права частково ґрунтується на підрахунку та силогізмі, які зосереджуються на описі та поясненні міркувань, заходів, що здійснюються державними органами з метою кваліфікації даного фактичного стану (випадку) від нормативного погляду таким способом, щоб можна було встановити права та обов'язки адресата/адресатів рішення про застосування права у справі або спроекувати відповідний майбутній фактичний стан. Характерним для такого підходу є звуження сфери дослідження до єдиного акта застосування права, що здійснюється органом державної влади, який здійснює свої юридичні повноваження та встановлює (на основі загальних та абстрактних правових норм) правові наслідки наявної правової ситуації. Отже, такий підхід створює сприятливі умови для вивчення судового виду застосування права.

Однак це не сприяє конкретизації прийняття правових рішень в інших типах, тобто адміністративному та управлінському. У цих моделях субсумпція іноді не може бути застосована, оскільки сутність адміністративних рішень полягає не в нормативній кваліфікації фактичного стану, а в проєкції майбутнього стану, що має відповідати умовам, зазначеним у змісті адміністративного рішення. Дослідження застосування права, що проводяться в межах загальних юридичних наук (включаючи теорію права), можуть змінити ситуацію, вводячи різноманітні поняття та інструменти для опису процесу прийняття рішень у кожному з перерахованих вище видів застосування права. Тож для опису процесу прийняття правових рішень підхід прийняття рішень видається особливо корисним. У популярних концепціях застосування права підхід до прийняття рішень являє собою застосування права як багатофункціональний “процес досягнення акта застосування права” [6, с. 76].

Процес охоплює: 1) одночасно протікають етапи встановлення/реконструкції фактів (через доказове провадження, яке закінчується ухвалою про закриття доказового провадження) та встановлення правового статусу (тобто джерела права, які мають застосовуватися під час тлумачення відповідної правової норми – нормативна основа для прийняття рішення про валідацію та рішення про застосування права); 2) тлумачення правової норми та можливе зменшення значення норми до відповідності у конкретному випадку через тлумачення (ця фаза завершується так званім інтер-

претаційним рішенням); 3) субсумпція, тобто міркування, засноване на тому, щоб переконатися, що доведений фактичний стан відповідає вихідним даним у інтерпретованій правовій нормі (рішення на основі субсумпції); 4) встановлення правових наслідків поведінки юридичних осіб, залучених у доведений фактичний стан через норму, яка є підставою для винесення судового рішення (рішення про вибір правових наслідків); 5) винесення остаточного рішення про застосування права [7, с. 90].

Проте вищезазначений підхід, заснований на кількох фазах, має свої слабкі сторони. На першу слабкість вказує: опис відповідає характеру судового типу застосування права, але не враховує відмінностей адміністративно-управлінських видів застосування права. Ще одним недоліком є обмеження процесу застосування права фазами, які закінчуються остаточним рішенням щодо застосування права.

Якщо застосувати модель аналізу прийняття рішень з політичних досліджень для опису процесу застосування права, то можемо запропонувати доповнити традиційно зазначені етапи прийняття двома такими фазами: фазою контролю та фазою реалізації.

Здається, що додавання етапів цілком виправдовується передбачуваною складністю правових положень. Проектування рішень у межах матеріального права, процесуального права та виконавчого права не треба розглядати як окремі законодавчі заходи. Щоб забезпечити ефективність та послідовність рішень, теоретично вони мають бути залучені в єдиний складний процес прийняття рішень. Ще одним недоліком більшої частини концепцій застосування права, запропонованих у відповідній юридично-теоретичній літературі, є те, що поняття звужуються до одиничних процесів застосування права [8, с. 11].

Хоча такі дослідження також потрібні, зокрема, якщо вони застосовують емпіричні методи дослідження та індуктивне міркування, моделювання процесів застосування права повинно сприяти опису та поясненню взаємозв'язків між конкретними процесами застосування права в межах ширших структур прийняття правових рішень (зокрема, взаємовідносини адміністративного та судово-адміністративного видів застосування права). Це також має сприяти опису трансформаційної спроможності процесу на окремих етапах (наразі з особливим посиленням на різні спроби залучення моделей переговорів і посередництва до традиційних процедур прийняття правових рішень, заснованих на владі).

Спірне питання, яке варто обговорити, це використання досягнень інших соціальних наук, антропологічних та екологічних наук (окрім традиційних наук, таких як політичні науки, менеджмент, економіка, соціологія та соціальна психологія, ми можемо розглянути джерела інформації з біології, біотехнології, нейролінгвістики, ІТ-досліджень, психології та її сучасні відгалуження, такі як нейропсихологія тощо). Спроби використання сукупності знань, накопичених іншими дисциплінами, для пояснення процесів застосування права відповідають постулату так званої зовнішньої інтеграції юриспруденції. Ба більше, такі спроби змушують сформулювати науковий опис правових явищ і процесів як фрагмент більшого цілого, що є результатом діяльності людини та способу, яким люди формують своє середовище [9, с. 134].

Схоже, що спроби виокремлення феномену дискурсу та комунікації в правопорядках йдуть за описаним напрямом моделювання процесів застосування права. Проте, безсумнівно, силогізм та модель опису і пояснення процесів застосування права на основі субсумпції права судами має зберегти своє значення, оскільки модель є особливо корисною з погляду конкретних процесів застосування права, що аналізуються для задоволення потреб конкретних юридичних наук. Видається, що для дослідження цих процесів треба доцільно використати модель багатогранного аналізу права. Дослідження на основі силогізму та субсумпції, а також дослідження, що проводяться логіко-лінгвістичним методом, безумовно, становлять значну платформу для вивчення права. Однак вони є лише одним із багатьох аспектів складного процесу прийняття рішень, тобто процесу застосування права. Інші аспекти, такі як економічний аспект (який враховує аналіз вигод і витрат від реалізації рішень), психологічні умови прийняття правових рішень суддями чи держав-

ними службовцями, коректність структур прийняття рішень в рамках адміністративного механізму та судової влади не повинні розглядатися як елементи, що позиціонуються поза межами інтересів юридичних наук. Питання, наскільки і в якій формі представники юридичних наук мають співпрацювати з такими багатодисциплінарними дослідженнями процесів застосування права, залишається відкритим.

Потрібно враховувати складність вивчення процесів застосування права, як було зазначено раніше, не лише в окремих державах, а й у багатонаціональному масштабі. Для цього потрібен відповідний набір термінології, спрямований на опис не тільки окремих фаз процесу застосування права як процесу прийняття рішень, а й визначення ключових змінних, які впливають на процес і частково випливають з-поза правового порядку однієї держави. Опис структур прийняття рішень має враховувати не лише органи, що приймають рішення, а й їхні організаційні та процесуальні зв'язки з органами прийняття рішень у великих організаціях. Для європейських держав особливо важливо зв'язати центри прийняття рішень (у тому числі суди) з європейськими судами та трибуналами (включаючи Європейський суд з прав людини та Суд Європейського Союзу). Все вищезазначене призводить до характеристики процесів застосування права як складних, багато суб'єктних і багаторівневих процесів прийняття рішень. Сфера цих процесів сьогодні виходить за межі структур прийняття рішень окремих держав і містить багатонаціональні центри прийняття рішень, які діють у регіональних правопорядках (ЄС, Рада Європи).

Висновки. Отже, проведене дослідження дало можливість дійти висновку, що застосування права – це організаційно-правовий, управлінський, творчий процес, метою якого є розгляд та вирішення різних індивідуальних справ, що мають юридичне значення, і який регламентується спеціальними процедурно-процесуальними нормами та підпорядковується принципам (верховенства права, законності, доцільності, ефективності, обґрунтованості, справедливості, гуманності тощо), а також здійснюється компетентними державними органами, уповноваженими на це громадськими об'єднаннями або їхніми посадовими особами, внаслідок чого утворюється акт застосування норм права, а саме приймається рішення з конкретно-індивідуальної справи, є складовою частиною здійснення прав та свобод особи й спрямований на захист законних інтересів особи. Перспективним вбачаємо розгляд класифікаційних критеріїв для виокремлення різних форм реалізації норм права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Настасяк І. (2018). Загальнотеоретичний аналіз правової діяльності (у контексті дослідження функційної частини правової системи). *Urnaluljuridicnațional: teoriei practică*. Septembrie. С. 24–28.
2. Верховенство права як принцип правової системи : монографія: у 2 кн. / за заг. ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Вид-во “Юридична думка”, 2008. Кн. 1: Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії / відп. ред. Н. М. Оніщенко. 2008. 344 с.
3. Гнатюк М. Д. (2007). Правозастосування та його місце в процесі реалізації права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 21 с.
4. Кельман М. С. (2024). Загальна теорія права: підручник. Київ : Кондор, 477 с.
5. Матвеева Л. Г. (2015). Транзитивність у правовій сфері. Київ: Юрінком Інтер, 328 с.
6. Павлишин О. В. (2008). Оптимізація правозастосовчої діяльності: теоретико-правові та логікофілософські засади : навчальний посібник. Київ : Київський нац. ун-т внутрішніх справ, 123 с.
7. Перепелюк А. М. (2016). Механізм застосування права: структура та критерії ефективності (загальнотеоретичний аспект) : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 224 с.
8. Француз А. Й., Костюк Н. П. (2016). Юридична природа та сутність застосування норм права. *Правничий вісник Університету “КРОК”*. Вищий навчальний заклад “Університет економіки та права “КРОК”. Вип. 22. Київ, С. 13–17.
9. Циппеліус Р. Юридична методологія. Київ: Вид-во “Реферат”, 2004. 176 с.

REFERENCES

1. Nastasiak, I. (2018). *Zahalnoteoretychnyi analiz pravovoi diialnosti (u konteksti doslidzhennia funktsiinoi chastyny pravovoi systemy)*. [General theoretical analysis of legal activity (in the context of studying the functional part of the legal system)]. *Urnaluljuridicnatsional: teoriei practică*. Septembrie. P. 24–28. [In Ukrainian].
2. *Verkhovenstvo prava yak pryntsyyp pravovoi systemy: monohrafiia*: u 2 kn. / za zah. red. Yu. S. Shemshuchenko [The rule of law as a principle of the legal system: a monograph]. Kyiv: Vyd-vo "Yurydychna dumka", 2008. Kn. 1: Verkhovenstvo prava yak pryntsyyp pravovoi systemy: problemy teorii / vidp. red. N. M. Onishchenko. 2008. 344 p. [In Ukrainian].
3. Hnatiuk, M. D. (2007). *Pravozastosuvannia ta yoho mistse v protsesi realizatsii prava* [Law enforcement and its place in the process of law implementation: author's abstract of dissertation ... candidate of legal sciences] avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv, 21 p. [In Ukrainian].
4. Kelman, M. S. (2024). *Zahalna teoriia prava: pidruchnyk* [General theory of law: a textbook]. Kyiv: Kondor, 477 p. [In Ukrainian].
5. Matveieva, L. H. (2015). *Tranzytyvnist u pravovii sferi* [Transitivity in the Legal Sphere]. Kyiv: Yurinkom Inter, 328 p. [In Ukrainian].
6. Pavlyshyn, O. V. (2008). *Optymizatsiia pravozastosovchoi diialnosti: teoretyko-pravovi ta lohikofilosofski zasad : navchalnyi posibnyk* [Optimization of law enforcement activities: theoretical, legal and logical-philosophical principles: a textbook]. Kyiv: Kyivskyi nats. un-t vnutrishnikh sprav, 123 p. [In Ukrainian].
7. Perepeliuk, A. M. (2016). *Mekhanizm zastosuvannia prava: struktura ta kryterii efektyvnosti (zahalnoteoretychnyi aspekt)* [Mechanism of law enforcement: structure and criteria of effectiveness (general theoretical aspect)]: dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv, 224 p. [In Ukrainian].
8. Frantsuz, A. Y., Kostyuk, N. P. (2016). *Yurydychna pryroda ta sutnist zastosuvannia norm prava*. [Legal nature and essence of application of legal norms] *Pravnychiy visnyk Universytetu "KROK"*. Vysychyi navchalnyi zaklad "Universytet ekonomiky ta prava "KROK". Vyp. 22. Kyiv, P. 13–17. [In Ukrainian].
9. Tsypelius R. *Yurydychna metodolohiia*. Kyiv: Vyd-vo "Referat", 176 p. [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 27.02.2025 р.

Nazar HDANSKY

Western Ukrainian National University,
Lecturer at the Department of Criminal Law and Procedure,
Doctor of Philosophy in Law, attorney at law
n.gdanskii@wunu.edu.ua
ORCID: 0009-0006-6553-5104

PROCESSES OF LAW APPLICATION AS AN AUTONOMOUS OBJECT OF STUDY IN MODERN JURISPRUDENCE

The degree of interest in studying the processes of law application and their results in the form of decisions depends on the cultural perspective within which the processes are perceived. The processes of law application, as a separate area of research, is a natural research area of legal culture based on the distinction between lawmaking and law application as two separate processes. The spheres differ in terms of powers, organization and procedures and, partly, in terms of decision-makers.

Attention is drawn to the fact that research issues of legal interpretation, legal argumentation and technique (which are an integral part of the application of law as a separate subject of study in both general and specific legal studies in continental legal culture) are simply part of mainstream jurisprudence in Anglo-Saxon culture, where lawmaking and application of law are not distinguished. In jurisprudence based on the principles of the Anglo-Saxon legal culture, the issue of application of law is dispersed: it is not covered by a single term or concept and is combined with the study of court decisions and the functioning of the justice system.

The analysis of the literature gives grounds to distinguish the following: signs, functions, principles and stages of law enforcement activity; the author also emphasizes that the fundamental principle of application is the rule of law itself, and notes the peculiarities of the entire process of law application by executive authorities, and reveals the ways to improve the practice of law application by the relevant authorities. Considerable attention is paid to the study of both the administrative and socio-legal nature of the application of law.

The author updates and substantiates the established views and highlights the current problematic issues of law application. It is proposed to consider law enforcement as a certain way of organizing the implementation of the rules of law themselves. The author highlights the peculiarities of law enforcement as a peculiar phenomenon of legal reality and analyzes the most controversial issues.

The specifics of both procedural and procedural regulation and law application, in particular, the application of law in courts, are clarified and combined with studies related to various “techniques” of legal argumentation. It should be emphasized here that the tendency to narrow the study of the application of law to the interpretation of law and legal reasoning/argumentation leads to the fact that the logical and linguistic method is the main research method (the so-called dogmatic method of legal research as a specific method for legal sciences).

Also, in general legal science (including legal theory), the main area of study of the processes of applying law is the issue of legal interpretation and legal reasoning.

Keywords: application, process, form of law enforcement, peculiarities of law enforcement, legal decision, implementation of law.